

сад державного регулювання протидії корупції є надзвичайно важливим завданням, а його розв'язання – об'єктивна передумова розроблення сучасної та ефективної системи забезпечення економічної безпеки України.

1. Тінтулов Ю.В. Державне регулювання розвитку виноградарства та виноробства в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.02.03 «Організація управління, планування і регулювання економікою» / Ю.В. Тінтулов. – К., 2004. – 21 с.

2. Борисов А.Б. «Большой экономический словарь» / А.Б. Борисов. – М.: Книжный мир, 2003. – 895 с.

3. Гуца І.О. Державне регулювання цукробуякового виробництва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.02.03 «Організація управління, планування і регулювання економікою» / І.О. Гуца. – К., 2005. – 21 с.

4. Стеченко Д.М. Державне регулювання економіки: навч. посібник / Д.М. Стеченко. – К., 2007. – 271 с.

УДК 336.763.2

**В.І. Франчук,
О.І. Захаров**

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ОХОРОНИ ЯК СУБ'ЄКТ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

Досліджуються питання якості надання охоронних послуг підрозділами державної служби охорони акціонерним товариствам, пропонуються критерії оцінювання послуг.

Ключові слова: акціонерне товариство, державна служба охорони, охоронна діяльність, якість охоронних послуг, критерії оцінювання.

Исследуются вопросы качества предоставления охранных услуг подразделениями государственной службы охраны акционерным обществам; предлагаются критерии оценивания услуг.

Ключевые слова: акционерное общество, государственная служба охраны, охранный деятельность, качество охранных услуг, критерии оценивания.

This article investigates the issue of quality of security services given by divisions of the Civil Service to joint stock companies, the criteria for evaluating are also suggested.

Key words: joint stock company, the state security service, security activities, the quality of security services, evaluation criteria.

Постановка проблеми. Акціонерні товариства (АТ), як і загалом підприємницький сектор економіки України, зазнають значних збитків у зв'язку з впливом на їх діяльність різних загроз. У такій ситуації вони самотужки намагаються вирішувати питання власної безпеки, залучаючи до цього на умовах договору підрозділи державної служби охорони (ДСО) як зовнішніх суб'єктів системи економічної безпеки АТ. Таке право їм надається положеннями Господарського Кодексу України. Підрозділи ДСО виявились практичною реалізацією цього права.

За інформацією, розміщеною на сайті ДСО, під її охороною перебуває майже 100 тис. об'єктів і понад 100 тис. помешкань громадян [2]. Унікальність ДСО обумовлена тим, що вона є єдиною в Україні централізованою професійною охоронною структурою, що володіє правом на надання замовникам озброєної охорони, має відповідні законодавчо визначені повноваження щодо здійснення функцій з охорони громадського порядку та боротьби із злочинністю, а також є представником держави на ринку охоронних послуг [7]. ДСО здійснює охорону об'єктів усіх форм власності. Серед клієнтів ДСО, зокрема, банки, підприємства, що створюються у формі публічних акціонерних товариств: «Фінанси і кредит», «Надра», Укрсоцбанк, Ексімбанк, Укрсиббанк, Приватбанк, НАК «Нафтогаз України», ВАТ «Криворіжсталь» та ін.

Фактично система ДСО покриває всю територію України. Її підрозділи мають у своєму арсеналі сучасне технічне обладнання, новітні засоби індивідуального захисту та засоби зв'язку, спецавтомобілі, практично повний асортимент вогнепальної зброї, що є вагомими передумовами надання ефективних охоронних послуг.

У зв'язку з наведеним вище, питання якості надання охоронних послуг ДСО є надзвичайно важливим у процесі забезпечення економічної безпеки акціонерних товариств.

Стан дослідження. Питанням діяльності ДСО щодо забезпечення безпеки підприємств присвячено ряд наукових праць [2; 3; 4; 6 та ін.]. Зокрема досліджено, що ДСО має розгалужену структуру і надає повний комплекс охоронних послуг силами понад 400 її підрозділів [1; 3].

Вона не тільки здійснює заходи щодо охорони об'єктів, вантажів, громадян тощо, а й розробляє основні вимоги для їх захисту та нормативну документацію, що регламентує виконання охоронних функцій, а також проектування, виробництво, монтаж, експлуатацію й

утилізацію технічних засобів охоронного призначення – для недержавних охоронних структур. Фактично, ДСО була і залишається монополістом на ринку охоронних послуг України [1].

Найбільшим попитом у АТ користуються послуги пультової і фізичної охорони території, на які припадає приблизно 60–70% замовлень. Спеціалісти схильні вважати, що фізична охорона отримує додаткові відсотки саме завдяки впровадженню пультової [2]. Приблизно по 12% – охорона та супроводження вантажів (в т.ч. охорона та інкасація грошових знаків та інших цінностей), охорона громадських і разових заходів.

І решта – послуги охоронців (охорона фізичних осіб). Коефіцієнт надійності охорони ДСО перевищує 99,8% [4].

У наведених вище й інших наукових працях досліджуються питання форм, методів та функцій ДСО. Проте наукових праць, у яких досліджувалися б питання якості надання ними охоронних послуг практично немає.

Метою дослідження є визначення критеріїв оцінки та основних причинних зниження якості охоронних послуг, що надаються ДСО.

Виклад основних положень. Аналіз нормативно-правових актів діяльності ДСО показав, що діє вона на засадах самофінансування, надаючи АТ повний комплекс охоронних послуг (рис. 1).

Основною перевагою ДСО у забезпеченні економічної безпеки АТ є право оснащуватися бойовою зброєю та застосувати її у визначених законом випадках.

У наданні охоронних послуг цей фактор є основним, що забезпечує їх ефективність, оскільки саме від нього залежить реальна спроможність охорони запобігти протиправним діям проти власності чи особи, які охороняються. Цьому сприяє і значний матеріально-технічний потенціал Служби: найновіші зразки техніки, спецавтомобілі, всі види спеціальних засобів індивідуального захисту.

На відміну від приватних структур безпеки, ДСО має відповідну законодавчу базу, що практично не обмежує її у наданні власних охоронних послуг та визначенні умов їх надання іншим, недержавним, структурам безпеки. Наявність власних спеціалізованих навчальних закладів дозволяє ДСО задовольняти потреби у професійних співробітниках відповідного спрямування. Все згадане дозволяє ДСО надавати повний спектр охоронних послуг, значно більший за обсяг послуг недержавних охоронних структур, що зазвичай спеціалізуються на кількох їх видах.

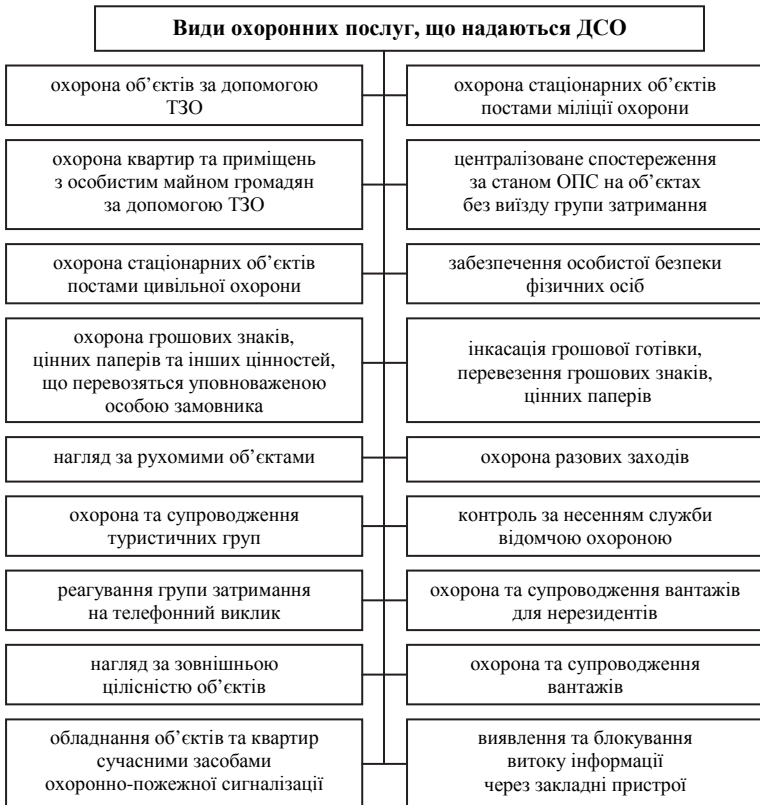

Рис. 1. Структура охоронних послуг, що надаються ДСО

Ще однією перевагою можна вважати державний статус ДСО, зокрема в контексті обміну відповідною інформацією при тісній взаємодії з регіональними підрозділами органів внутрішніх справ. Жодна з приватних структур безпеки такої сукупності повноважень, сил і засобів не має. Таким чином, роль ДСО на ринку охоронних послуг України обумовлена наявністю в її розпорядженні найбільш потужних сил і засобів, законодавчому захисті її діяльності, а також тим, що саме ДСО визначає «правила гри» на ринку охоронних послуг.

Перед тим, як укласти угоду з ДСО про надання охоронних послуг, акціонерні підприємства керуються певними критеріями.

Аналіз практики показав, що основними і визначальними з них є:

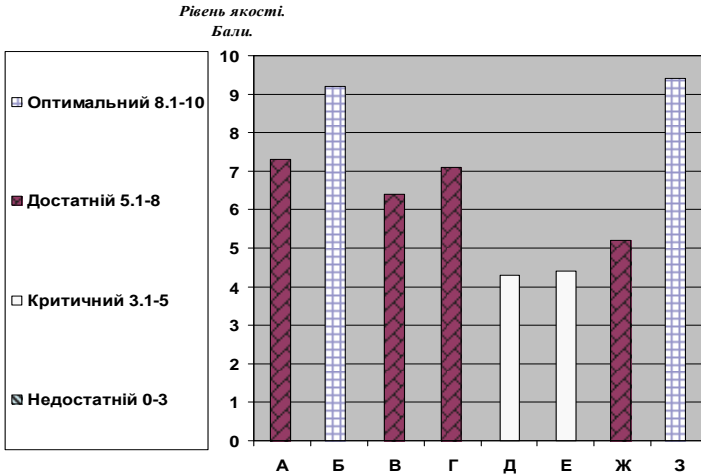
- 1) технічна оснащеність;
- 2) оснащеність зброєю;
- 3) професіоналізм;
- 4) швидкість прибуття на об'єкт, що охороняється;
- 5) цінова політика;
- 6) індивідуальний підхід при укладанні угоди про надання послуг;
- 7) надійність охорони;
- 8) матеріальна відповідальність за умовами договору

Наповнення діяльності ДСО за такими характеристиками дозволяє надавати охоронні послуги на найвищому рівні. Також за такими критеріями можна оцінювати рівень якості охоронних послуг. Для цього можна використовувати різні методи. На нашу думку, на сучасному етапі розвитку ринку послуг у сфері безпеки, в тому числі і ринку охоронних послуг, найдоцільніше використовувати експертні методи. У зв'язку з цим авторами була проведена експертна оцінка рівня охоронних послуг, які надаються ДСО акціонерним товариствам. Експертами виступали керівники АТ різних рівнів, які володіли інформацією щодо організації охоронної діяльності ДСО. Для оцінки нами була розроблена методика оцінювання та було проведено відповідне навчання експертів. Оцінка проводилася за визначеними в методиці параметрами, користуючись якісними і кількісними критеріями за 10-бальною шкалою. Результати оцінювання показано на рис. 2.

Аналіз результатів оцінювання свідчить про те, що вузьким місцем у діяльності ДСО щодо надання охоронних послуг АТ є: *цінова політика та відповідальність за виконання умов договору*.

Цінова політика ДСО є найбільш відчутною проблемою для АТ і насамперед пов'язана з її монопольним становищем на ринку охоронних послуг: встановлення високих цін на власні послуги та постійне їх зростання. У собівартості продукції такі витрати можуть сягати 60%, із зростанням ціни на послуги ДСО на 400% упродовж кількох років (2006–2008 рр.) [6].

Крім того при формуванні ДСО ціни на надання послуг АТ ігнорується індивідуальний підхід. Для деяких з них це означає значні витрати на оплату послуг ДСО і суттєве збільшення собівартості товару, що у свою чергу зменшує можливості розвитку акціонерного підприємства.

Рис. 2. Рівень якості надання охоронних послуг ДСО МВС України акціонерним товариствам

Примітка:

- А. Технічна оснащеність
- Б. Оснащеність зброєю
- В. Професіоналізм
- Г. Швидкість прибуття на об'єкт, що охороняється
- Д. Матеріальна відповідальність за умовами договору
- Е. Цінова політика
- Ж. Індивідуальний підхід при укладанні угоди про надання послуг
- З. Надійність охорони

Також високі ціни на послуги ДСО породжують бажання АТ змінити охоронну структуру.

Однак за відсутності в Україні іншої (державної чи недержавної) охоронної структури, рівної ДСО за обсягом, якістю послуг, наявними в її розпорядженні силами та засобами, АТ змушені погоджуватись на умови ДСО.

Аналіз типового договору надання ДСО послуг щодо забезпечення економічної безпеки АТ свідчить про те, що при неприйнятті замовником умов і тарифів, встановлених ДСО упродовж 1-2 годин, Служба може зняти охорону та залишити об'єкт без захисту. У цьому зв'язку клієнтів непокоїть те, що ДСО не несе відповідальності за майно АТ. Таку ж ситуацію підтвердили і результати експертної оцінки.

Висновки. З метою усунення вузьких місць в охоронній діяльності ДСО необхідно розробити та прийняти спеціальний закон, яким:

1) врегулювати статус ДСО, визнавши її рівноправним з приватними охоронними структурами суб'єктом на ринку охоронних послуг;

2) визначити чіткі завдання та функції;

3) закласти механізм співробітництва з приватними структурами безпеки.

4) передбачити обов'язкову матеріальну відповідальність ДСО за неякісне виконання чи невиконання умов договору.

Крім того, ДСО як суб'єкту забезпечення економічної безпеки АТ та суб'єкту господарювання доцільно змінити стандартні вимоги у стосунках з споживачами послуг на індивідуальний підхід, забезпечивши при цьому гнучкість цінової політики. У свою чергу це дозволить покращити мотивацію у АТ щодо співпраці і тим самим збільшити кількість споживачів.

Таким чином, ДСО на ринку охоронних послуг, з одного боку, є монополістом, а з іншого – коефіцієнт надійності охоронних послуг є достатньо високим. Саме ці два основних чинника створюють умови, за яких АТ надають перевагу послугам з охорони, що надаються ДСО.

---

1. Ермоленко А. Частная охрана в Украине: вчера, сегодня, завтра / Александр Ермоленко. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.irbisbs.com.ua/stat_4.html

2. Ведомственная охрана предприятий тормозит развитие рынка частных охранных услуг, считают специалисты. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://president.org.ua/news/news-128881>

3. Державна служба охорони. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dso.com.ua/index.php?lang_id=1&menu_id=2.

4. Державна служба охорони України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?_id=7016632&cat_id=43172

5. Звернення до Голови Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.radakmu.org.ua/uk/vhidna_korespondencia/1443.html.

6. Про заходи щодо вдосконалення охорони об'єктів державної та інших форм власності: Постанова Кабінету Міністрів України: за станом на 11 вересня 2009 р. / Кабінет Міністрів України. – Офіційне видання // Офіційний вісник України. – 2000. – № 42, ст. 22, ст. 1774, код акта 16925/2000. – (Бібліотека офіційних видань).

7. Романов О. Судовий захист державної охорони / О. Романов // Юридичний журнал. – 2006. – № 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2077>.